

Johan Cronehed 2020

Socialhögskolan, Lunds Universitet
"Nycklar" till instudering och diskussion
gällande teoretikerna i boken
Det socialpsykologiska perspektivet
Redaktörer Jonas Lindblom, Jonas Stier, 2011

Georg Herbert Mead: Interaktion, att ta den andres perspektiv, att möta den andres respons språkligt och i social handling, är grunden för oss människor som samhällsbyggande varelser. Även ting responderar. Förmågan att kunna se sig själv, utan försigsjälvdvs. som ett objekt är viktigt i sammanhanget. Först, från barndomen, ingår att resondera/interagera på de "konkreta andra" för att slutligen, som vuxna, kunna resondera/interagera via "generella andra". Det sistnämnda kan definieras som ett samhälles attityder och/eller sociala institutioner. Det finns också en inre totalitet bestående av en dialog inom oss själva. Denna dialog är mellan "I" som är känslobaserat och "Me" som är rationellt resonande. Mänsklig mognad och utveckling handlar om att både möta motstånd, hinder, och att kunna övervinna dessa. Att ingå i fungerande normaliteter handlar om djupt insocialiserade behovstillfredsställelser och förmågan att interagera med hjälp utav samhälleligt delade förståelser av de generella andra.

Ett förslag till frågor att ta med och problematiseringar att ställa i enlighet med Meads teorier: Förmågan att ta den andres perspektiv, hur fungerar det på olika socialt och psykologiskt sammansatta arenor i vårt samhälle bestående av både nära social samverkan och mer distanserad i användandet av vår nutida kommunikationsteknologi, där kommunikation sker i realtid? En viktig grund för interaktion är vår behovstillfredsställelse som individer. Förutom de mest primära behoven, vilka behov anses viktiga för oss i vårt västerländska samhälle i dess nuvarande tillstånd?

Ervin Goffman: Interaktion avseende teatermetaforen utifrån det rollregister som finns inbäddat i samhället på det sociala och psykologiskt sammansatta planet. Interaktionen handlar om det samspel som aktörerna har utifrån rollerna med tillhörande kontext och den rollförväntan som finns i detta samspel och som vi vanligtvis strävar efter att uppfylla. Interaktionen kan i enlighet med detta, avläsas utifrån den mening som interaktionen skapar och vilka rollprestationer som krävs för att uppnå och skapa den. Vi interagerar både medvetet och omedvetet. Att ingå i fungerande normalitet handlar om att svara upp med rätt rollförväntan i relation till den samhälleliga kontexten. Med andra ord, vi spelar våra roller utifrån de resurser som vi har och det värde som dessa roller har tilldelats av samhället. Dessa är beroende av både situation och social position. Vi har förmågan att se igenom samtliga aktörers rollspel med tillhörande resurser, vilket även inbegriper vårt eget agerande, samtidigt som vi i interaktionen med andra uppfyller vårt eget rollspel utifrån rollförväntan. Den mening som skapas i dessa former av interaktion utgör en viktig aspekt av Goffmans sätt att avläsa vår tillvaro på.

Ett förslag till frågor att ta med och problematiseringar att ställa i enlighet med Goffmans teorier: Styrandet av de intryck som vi vill förmedla till andra har alltid utgjort en beståndsdel i vårt agerande, hur fungerar det idag, exempelvis via sociala medier? Hur påverkar det oss i form av exempelvis representativ identitet och hur viktigt är den i sin nutida kontext?

Johan Asplund: Interaktion länkar till begreppet "social responsivitet" dvs. människan som i grunden socialt responderande. I detta finns paralleller med Meads synsätt gällande lek och spelstadiet samt att även ting responderar och att andras respons kommer före den egna interaktionen. Socialitet är den form av sällskaplighet som finns i ett samhälle, synlig och även icke synlig då den är mentalt inbäddad. Hur en kategori av människor agerar och interagerar med andra grupperingar beror på kontexten, det historiskasammanhanget som är rådande i samhället. Människor som avviker från normen påvisar/förklarar även normen just genom deras normavvikelse. Vi människor kan komma att ingå i mättnadsprocesser gällande social interaktion och mängden av stimuli. Vi har även förmågan att via speglingsprocesser definiera oss själva via normen för att passa in, men också för att medvetet avvika vid behov. Rötter till dessa tankegångar finns hos Freud och Mead. Att ingå i samhällelig normalitet handlar om vår förmåga att definiera oss själva med hjälp av de normer som är giltiga i samhället.

Ett förslag till frågor att ta med och problematiseringar att ställa i enlighet med Asplunds teorier: Finn några exempel på avvikande beteenden i vardagslivet, i vårt samhälle, som understödjer olika former av normalitet? Finn i samband med detta, också några exempel på hur vi definierar oss själva i enlighet med samhällets uppfattning av normalitet? Följande frågeställningar går också utmärkt att koppla till Garfinkel och hans sätt att avläsa samhället via olika former av störningsexperiment, såväl skapade som naturligt förekommande i vårt vardagsliv.

Erich Fromm: Interaktion går att härleda till hur samhället konkret fungerar, exempelvis på vilket sätt samhällets människor försörjer sig som arbetskraft, hur varor produceras och konsumeras, samt sättet att idka handel på etc. Något som vetenskapligt kan länkas till Marx och historisk materialism, men också till funktionalismen. I Fromms resonemang tas även ett samhällets trosuppfattningar, såväl av politisk som religiös karaktär i beaktande. Sammantaget sätter föregående faktorer agendan för hur människor förhåller sig till verkligheten och interagerar med varandra. Detta kan avläsas i "idealtyper/sociala karaktärstyper", som kan spåras till Webers sätt att fungera som samhällsteoretiker, där samhällets aktörer agerar på en marknad styrd av olika intressen, inriktningar. En sådan typifiering/idealtyp/social karaktärstyp är för Fromm den affärsmässiga karaktären i konsumtionssamhället vars drivkrafter till interaktion, socialt och psykologiskt, bygger på kortvarig behovstillfredsställelse, och att se till att hen har tillräcklig köpkraft för den stimulans konsumtionen ger. Den moderna formen av ekonomisk, social utveckling, innebär för samhällsmedborgaren en förlust av den tidigare nära kollektiva samhörigheten. Samhällelig normalitet kan ställas i relation till att ingå i "den eller de" dominant karaktärstyperna med dess tillhörande livsstil och levnadsvillkor som är giltiga för tidsepoken ifråga. Samtliga karaktärstyper kan "balanseras upp" genom att delar utav den främsta karaktärstypen "den produktiva" kan ingå i dessa. Den produktiva karaktärstypen kännetecknas i sin tur av en hög grad av självständighet och självverksamhet; där "kärleken och givandet" utgör viktiga egenskaper som både påvisar samt ger personlig tillväxt och utveckling.

Ett förslag till frågor att ta med och problematiseringar att ställa i enlighet med Fromms teorier: Tänk på några konkreta exempel där den produktiva karaktären balanserar upp Fromms övriga karaktärstyper? Vad kan bli en möjlig framtida karaktärstyp?

Eric Homburger Eriksson: Interaktion utifrån socialitet som skapar psykisk mognad gällande människans åtta olika åldrar - utvecklingsstadium - ingående i livscykeln som helhet. Identitet fås i social och psykologisk sammansatt interaktion med det omgivande samhället, vilket även innefattar identitetskriser, hinder, och förmågan att övervinna dessa. Ett resonemang som kan länkas till såväl Freud som Mead. Drifter och sociala kontexter är viktiga i sammanhanget i likhet med känslor. Vidare, förmågan att tillägna oss fysiska och psykiska färdigheter, som uppkommer i social interaktion. Dessa nya färdigheter/förmågor som uppnås i "de olika åldrarna" i vår livscykel, är länkade till utvecklingsstadium som möjliggör nya former av interaktion och förhållningssätt till sin sociala omgivning. Den västerländskt gällande familjebildningen utgör ett riktmärke för hans analys. Normalitet är att leva och att verka inom den befintligt gällande samhällsliga livscykeln, psykologiskt och socialt.

Ett förslag till frågor att ta med och problematiseringar att ställa i enlighet med Erikssons teorier: Hur ser åldersspannets åldrar ut idag och hur stabila är identiteterna inom dessa, från unga vuxna och äldre i relation till vår samhällsliga utveckling, främst i västvärlden?

Harold Garfinkel: Interaktion som medlem av den sociala ordningen där djupt insocialiserade värden är det som styr, etnometodologin är ett viktigt begrepp i sammanhanget. "Tillit" är viktig i den sociala och psykologiskt sammansatta interaktionen, där normer ofta är automatiskt inbäddade i vårt agerande dvs. hur vi uppfattar och agerar enligt normerna. Lite av Goffmans tankegångar går här att finna, där vi alla spelar "interaktions-spelet" och samtidigt är medvetna om vad som krävs för att genomföra det. Etnometodologin är en reaktion emot alltför förenklade och distanserade teoribildningar avseende den mänskliga tillvaron, dess utveckling och agerande.

Etnometodologin menar att stor hänsyn måste tas till aktörernas "eget tänk och förståelse av de egna levnadsvillkoren" inte minst i relation till den rådande samhälleliga kontexten. Normaliteten tydliggörs utifrån vår förmåga att se och utvärdera vad som är avvikande beteende, psykologiskt och socialt.

Ett förslag till frågor att ta med och problematiseringar att ställa i enlighet med Garfinkels teorier: Tänk på, gärna utifrån egna upplevelser, hur i grunden samma beteende ger upphov till olika former av reaktioner i olika socialt och psykologiskt sammansatta miljöer?

Jean-Paul Satre: Fransk strukturalist, tillhörig fenomenologin, att fenomen kan studeras som separata väsen inbäddat i samhällets struktur. Det handlar då om att finna fenomenets existens, den mening och betydelse som det skapar i sig själv dvs. förmågan att kunna ta dess perspektiv utifrån en mängd av olika vetenskapliga skolbildningar. **Interaktion** uppkommer utifrån det register av mening som finns inbäddat i fenomenet i fråga. Exemplet i boken utgörs av "blicken" då det handlar om att ta blickens perspektiv, dess renodlade perspektiv, som då ligger utanför den enskilda människan och är inbäddad i samhällets struktur utanför människan. Exempelvis "den andres blick" tilldelas en mening vare sig den konkret finns närvarande eller ej, dvs. vi klär oss, gör oss fina, eller motsatsen, utifrån den andres blick oavsett om den är närvarande eller ej. Blicken finns inom oss själva, i vår egen existens, mentalt. När blickar möts kan dessa även komma att ingå i en slags maktkamp utifrån de värden, den mening som inläses i den andres blick. Meningen vi tilldelar tingen och oss själva är komplexa och instabila, samt går via olika former av perception. Betydelsen av tingets användande ger den dess mening. Ett exempel, ett vapen kan användas både till död och skadegörelse, till anfall och förvar, till maktkamp, att hota med eller att avvärja hot, att skapa rädsla eller trygghet med hjälp utav. Dess mening finns också oberoende utanför den mänskliga socialiteten och dess betydelser finns inbäddad i det möjliga och komplexa användandet som i sin tur är inbäddad i samhället som helhet. Normalitet, hur vi interagerar, utbildar, försörjer oss, hur vi använder saker och ting etc. finns inbäddad i samhällets historiskt kontextbundna praktiserande utifrån dess strukturella förutsättningar i samhället som helhet. Variationerna är förvisso många, men de är inte oändliga.

Ett förslag till frågor att ta med och problematiseringar att ställa i enlighet med Sartre och fenomenologisk teoribildning: Hur anser du att ett fenomen, finn ett konkret sådant, i vårt samhälle kan upplevas av olika människor utifrån tillhörigheter inom olika vetenskapliga verksamhetsområden?

Jonathan Potter: Diskurs och språkanalytiker, där fokus ligger på oss människors användande utav språket. Och att det är språket som ger mening till de diskurser som det används inom. Men också att vår språkanvändning kan medverka i ny förståelse utav den omgivande verkligheten och därmed har möjlighet att påverka denna verklighet. Med andra ord, språket är en aktiv handling inom en situationsspecifik diskurs med tillhörande socialpsykologisk sammansatt kontext, alltifrån samtal i det egna köket till samtal i domstolar, offentliga debatter och den mening som språket skapar i dessa forum då det används av olika aktörer. Då språket utgör verktyget inom en redan färdigt konstruerad diskurs och även kan vara delaktig i skapandet dvs. i konstruktioner av nya diskurser, så är språket det som Jonathan Potter avläser vår förståelse utav verkligheten med hjälp utav. Att tala med varandra, att använda språket, i olika socialt och psykologiskt sammansatta miljöer utgör därmed **att interagera** med språket som ett verktyg och de handlingar samt handlings mönster som detta kan ge upphov till. Normalitet utgör därmed att befinna sig språkligt inom redan kända diskurser. Att alltför tvärt bryta emot dessa kan skapa avvikelser, men kan även på sikt skapa nya diskurser. Dessa diskurser kommer då att inrymma nya former av språkhandlingar.

Ett förslag till frågor att ta med och problematiseringar att ställa i enlighet med Potters teorier: Tänk på olika språkliga aktörer i vårt samhälle och hur dessa kan påverka den politiska debatten med tillhörande diskursiva förhållningssätt, dvs hur det i förlängningen både påverkar oss både tanke, språk och handlingsmässigt?

Judith Butler: Vår könstillhörighet är mer komplex än samhällets definitioner utav den, därför måste dessa definitioner ständigt kritiskt granskas för att kunna förändras. Dessa är inte stabila utan socialt konstruerade utifrån hur vi ska uppfattas som kvinna eller man enligt den heterosexuella matrisen. På så sätt kan vi se hur samhällets attityder inlemmas i oss redan från det ögonblick som vi föds. Redan då börjar vi interagera enligt könsrollerna efter hur dessa har fastställts av samhället. Och, samhällets attityder ingår i komplexa strukturer av maktrelationer som också finns inom oss själva. Att avvika från en grups eller ett samhälles könsrollsmönster kan kosta i form av oklar könsbaserad identitet, men det kan också ge framtida vinster i form av att mer dynamiska könsrollsmönster skapas. Judith Butlers teoribildning kan förstås som en progression/utveckling i flera steg. A: Vi är underordnade det heterosexuella normsystemet och den makt som den har över våra identitetshandlingar; språket, gesterna och talet. Identitetshandlingar som ständigt måste reproduceras i vår dagliga tillvaro. B: När du i ömsesidigheten har fått din identitet bekräftad utifrån könsnormerna. Måste du fortsätta på detta spår för att bli hörd och förstådd. Det är "sega strukturer" utifrån samhällsperspektivet. En "seg struktur" som ständigt måste ifrågasättas och förbättras. C: Stabil identitet är inte möjlig. Förenklade kategoriseringssynsätt leder också till förenklade inkludering och exkluderingsprocesser, vilka ofta inlemmas i oss själva. En definition av normalitet; handlar om att underkasta sig de könsmaktnormer som är rådande i samhället, samt att dessa ständigt måste problematiseras, ifrågasättas.

Ett förslag till frågor att ta med och problematiseringar att ställa i enlighet med Butlers teorier: Det finns stora förtjänster med en könsrollsstruktur som är i aktiv förhandling och human utveckling i ett samhälle. Detta i relation till möjligheten att "vila ut" i mer stabila identitetsformer, finns det någon motsättning? Inom alla vetenskapsgrenar är det viktigt att kunna se skillnaden på vetenskapen i sig själv utifrån ett historiskt och samhälleligt kontext och hur den används i olika former av aktivism. Finn gärna exempel på olika vetenskapliga resultat och hur dessa fungerar i sociala och/eller politiska rörelser?

Grunderna till mina egna summerande texter utgår från skribenternas:

George Herbert Mead och motståndet

Av Elin Thunman och Marcus Persson

Johan Asplund: Mellan fråga och svar

Av David Redmalm

Social karaktär och människans frigörelse: Erich Fromm

Av Jonas Lindblom

Människa, existens, identitet: Erik Holmburger Erikson

Av Jonas Stier

Erving Goffman: Yta, djup och socialitet

Av Sverre Wide

Harold Garfinkel och den omedelbara sociala ordningen

Tomas Kumlin

Jean-Paul Sartre och blickens betydelse

Av Sverre Wide

Men vad är det de gör? Jonathans Potters diskursiva psykologi

Av Lennart E.H. Räterlinck

Judith Butler: Makt och performativitet

Av Clara Iversen

Texterna, "förslag till frågor att ta med och problematiseringar att ställa" är mina egna.

